

Kadın doğum polikliniğine başvuran evli kadınların algıladıkları duygusal istismar ve etkileyen faktörlerin incelenmesi

Examination of influencing factors and the perceived emotional abuse of married women who referred to clinic of gynecology and obstetrics

Betül Aktaş¹, Türkan Pasinlioğlu¹, Nihan Demirdüzen²

Corresponding author: Betül Aktaş
SANKO University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Gaziantep, Türkiye
email: betulaktas36@gmail.com

ÖZET

AMAÇ: Bu araştırma kadınların algıladıkları duygusal istismarı ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM: Tanımlayıcı türde olan araştırmanın evrenini bir kadın doğum hastanesinin, kadın doğum polikliniğine başvuran kadınlar, örneklemi ise gelişigüzel örneklem yöntemiyle seçilen 197 evli kadın oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu" ve "Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği" kullanılmıştır.

BULGULAR: Araştırmaya katılan kadınların Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği Puan Ortalaması $151,79 \pm 37,28$ olarak belirlenmiştir. Kadınların sosyodemografik özelliklerine göre, Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; kadının yaşının, kadının kendisinin ve eşinin eğitim durumunun ve çalışma durumunun, aile tipinin, uzun süre yaşadığı yerleşim yerinin, evlenme biçiminin ve ailede kararları veren kişilerin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği puan ortalamasını etkilediği ($p < 0,05$), çocuk sayısının ve evlilik süresinin etkilemediği belirlenmiştir ($p > 0,05$).

SONUÇ: Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği değerlendirme ve ölçekten alınabilecek en yüksek puan göz önüne alındığında; kadınların duygusal istismar algısı orta düzeydedir. Ayrıca aileye ve kadına yönelik birçok sosyodemografik özellik kadınların duygusal istismar algısını etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, duygusal istismar, algılamak.

ABSTRACT

OBJECTIVE: This research was conducted to determine the factors that influence and the perceived emotional abuse of women.

METHODS: The universe of the descriptive study was composed of 197 married women selected by a random sampling method for the women who applied to a gynecology hospital, gynecology polyclinic. In the study, "Personal Information Form" and "Emotional Abuse Perceived Scale" were used as data collection tools.

RESULTS: The Emotional Abuse Perceived Scale for Women was rated as 151.79 ± 37.28 . When the mean scores of the Perceived Emotional Abuse Scale were compared according to the socio-demographic characteristics of the women, Emotional Abuse Perceived Scale averages are affected by the age of the woman, the educational status of the woman and her husband, the working status, the family type, the place of residence where she lived for a long time, the way of getting married and who the decision maker is in the family ($p < 0.05$), not affected by number of children and duration of marriage ($p > 0.05$).

CONCLUSION: Comparing to the highest score that can be taken from scale and the assessment of Emotional Abuse Perceived Scale; women's perception of emotional abuse is moderate. In addition, many socio-demographic features of the family and of women influence women's perception of emotional abuse.

Keywords: Woman, emotional abuse, perceive.

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet; kadınlarda fiziksel, psikolojik ya da cinsel etkilere yol açan ya da yol açmaya yönelik kadınların özel veya kamu yaşamlarında gerçekleşebilen ve sonrasında da uzun bir süre şiddete maruz kalan kadın üzerinde etkileri sürmeye devam eden her türlü davranış, baskı, tehdit içeren hareketlerdir (1).

Kadına yönelik şiddet, kadınların hayatlarının her aşamasında değişik şekillerde uygulanan bir istismarlar zinciridir. Kadınlar, hayatlarının en başlarında annelerinin karnındayken bile, o kültürde erkek evlat tercih edildiği için kürtaja hedef olabilir veya kız olarak doğduğundan dolayı öldürülme riski ile karşı karşıya kalabilir. Çocukluk dönemi süresince kız çocuklara yönelik şiddetler arasında kötü beslenmeye maruz bırakma, sağlık hizmet-

lerinden yararlandırmama, eğitim aldirmama, enseste maruz bırakma, genital mutilasyon yapma, erken evlendirilme, çeşitli sektörlerde işçiliğe mecbur bırakma yer almaktadır (2).

Kadınlar günlük hayatlarında fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik olmak üzere farklı şiddet türleriyle karşılaşmaktadırlar. Birçok durumda bu şiddet türlerinin bir arada uygulandığı da görülmektedir. Kadın üzerinde somut fiziksel etkileri bulunmamasına rağmen ruhsal ve psikolojik açıdan yarattığı etkiler sebebiyle sağlık konusunda tedavisi zor olan rahatsızlıkların başında duygusal şiddet gelmektedir. Duygusal şiddet kadını küçük düşürmek, küçümsemek, kadının kendini kötü hissetmesini sağlamak, kadını söylediği ya da yaptığı şeylerden utandırmak, alay etmek, kadına sevgi ya da şefkat göstermemek, kadının kendini suçlu hissetmesini sağlamak ve tüm büyük ve önemli kararları verirken kadına danışmamaktır (1).

İstismar ve şiddet kavramları, özellikle fiziksel istismar ile fiziksel şiddet söz konusu olduğunda net olarak birbirinden ayırlanamakta, her ikisinin de benzer anlamda kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte ilişkideki güç ve kontrol sağlama veya zarar verme davranışı duygusal bağlamda ele alındığında istismar kavramının tercih edildiği görülmektedir (3).

Kadın istismarı, fiziksel, cinsel ve duygusal zarar veren farklı eylemlerin bütünüdür. Uzun dönemde zihinsel, fiziksel ve cinsel sağlık sorunları ile sonuçlanmaktadır (4). Duygusal istismar, kişileri olumsuz etkileyen tutum ve davranışlara maruz bırakmak veya gereksinim duydukları ilgi ve sevgiden yoksun bırakılarak toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik zarara uğratılmak olarak açıklanabilir. Duygusal istismar çocuklar ve yetişkinler için en sık rastlanan istismar türü olmakla birlikte, tanımlanması ve tanınması en zor olanıdır (5).

Duygusal istismar, kadını parasal olarak kısıtlamak, ailesi ve arkadaşlarıyla görüşmesini veya

telefonlaşmasını engellemek, isim takarak çağırmak, aşağılamak, öldürmekle tehdit etmek veya buna gerçekten kalkışmak, kadını sindirmeye veya eziyet etmeye yönelik olarak, terk etme veya istismar tehdidi, eve kapama, gözaltında tutma, çocukların velayetini almakla tehdit etme, eşyalara zarar verme, çevreden soyutlama ve sözlü saldırı gibi davranışları içermektedir (2, 6).

Fiziksel istismarın sonuçları psikolojik yaralanmalardan çok daha görülür olsa da, sürekli aşağılanmaya maruz kalmak, yalnızlığa, ev hapsine zorlanmak, sosyal hayatı kısıtlanmak, sürekli şiddet ve yaralanma tehdidi altında yaşamak, maddi imkânlardan yoksun bırakmak gibi psikolojik şiddet uygulamaları daha sinsi ve derinden yaralayan bir şiddet türüdür. Bu tür şiddetin gözle görülür olmaması tanımlanmasını ve rapor edilmesini güçleştirmekte, bu da kadının kendini zihinsel olarak dengesiz ve güçsüz hissetmesine neden olmaktadır (2).

Kadına yönelik şiddet araştırması 2014 yılı sonuçları, 2008 yılında yapılmış araştırması sonuçları ile karşılaştırıldığında evlenmiş kadınlar arasında yaşamın herhangi bir döneminde maruz kalınan duygusal şiddet düzeyinin (%44) aradan geçen yaklaşık altı yıllık sürede hiç değişmediğini ortaya koymuştur (7).

Hatunoğlu ve ark. (2014) yaptığı çalışmada, ülke genelinde kadınların % 44'ünün duygusal istismara maruz kaldığını, duygusal istismar içeren davranışlardan en çok görülenin % 37 oranında küfür ve ağır hakaret olduğunu, evlenmiş her 5 kadından 1'inin aşağılandığını ve küçük düşürüldüğünü, ülke genelinde kadınların % 19'unun eş veya birlikte oldukları kişi tarafından korkutulup tehdit edildiğini ifade etmiştir (8).

Şiddetin algılanması ve tanımlanması her zaman toplumun ve bireylerin kültürel değerleri üzerine şekillenmektedir. Bu nedenle şiddet kullanımı, toplumun benimsediği ve meşru gördüğü bir amaç için gündeme geldiğinde o davranışın şiddet olarak

Tablo 1: Bireylerin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı.

Sosyodemografik Özellikler (N=197)	Sayı	%
Yaş		
19 ve altı	16	8,1
20-24	34	17,3
25-29	42	21,3
30-34	38	19,3
35-39	37	18,8
40 ve üzeri	30	15,2
Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	15	7,6
Okur-yazar	26	13,2
İlkokul mezunu	57	28,9
Ortaokul mezunu	38	19,3
Lise mezunu	38	19,3
Üniversite mezunu	23	11,7
Çalışma Durumu		
Çalışan	63	32,0
Çalışmayan	134	68,0
Eşin Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	16	8,1
Okur-yazar	30	15,2
İlkokul mezunu	36	18,3
Ortaokul mezunu	42	21,3
Lise mezunu	40	20,3
Üniversite mezunu	33	16,8
Eşin Çalışma Durumu		
Çalışan	150	76,1
Çalışmayan	47	23,9
Ekonomik Durum		
Gelir giderden az	102	51,8
Gelir gidere eşit	76	38,6
Gelir giderden çok	19	9,6
Aile Tipi		
Çekirdek aile	142	72,1
Geniş aile	55	27,9

En Uzun Yaşanılan Yer		
Köy	44	22,3
İlçe	55	27,9
İl	98	49,7
Çocuk Sayısı		
0	37	18,8
1	37	18,8
2	41	20,8
3	50	25,4
4 ve üzeri	32	16,2
Evlilik Süresi		
1 yıldan az	25	12,7
2-5 yıl	50	25,4
6-10 yıl	62	31,5
11 yıl ve üstü	60	30,5
Evlendirme Biçimi		
Görücü usulü - isteyerek	95	48,2
Görücü usulü- istemeyerek	31	15,7
Anlaşarak, isteyerek	60	30,5
Kaçarak	11	5,6
Ailede Kararları Veren Kişi		
Sadece eşi	42	21,3
Sadece kendisi	10	5,1
Eşi ve kendisi birlikte	105	53,3
Eşi, kendisi ve aile büyükleri	33	16,8
Aile büyükleri	7	3,6

algılanıp algılanmaması da oldukça güç olmaktadır. Birçok toplumda kadına şiddet uygulanması kabul edilir bir davranış olarak algılanmakta ve evliliğin sıradan bir özelliği olarak görülmektedir. Şiddete uğrayan kadınlar için güvenilir, ciddi destek sistemlerinin olmaması ve aile içi şiddete yönelik yasal düzenlemelerde yetersizliklerin olması şiddetin artmasına katkıda bulunmaktadır (9).

Bireyin algıladığı duygusal istismar düzeyi onun kuracağı ilişkilerin yapısını ve içeriğini etkileyen önemli etmenlerden birini oluşturmaktadır (6). Bu bağlamda evli kadınların algıladıkları duygusal istismar ve etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Tablo 2: Kadınların Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği Puan Ortalaması ve En Düşük ve En Yüksek Puanlar

Ölçek	ADIÖ $\bar{X} \pm SD$	En Düşük Puan	En Yüksek Puan
Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği	151,79 ± 37,28	67,00	293,00

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Türü: Araştırmanın türü tanımlayıcı ve kesitseldir.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Araştırma, Bir kadın doğum hastanesinin kadın-doğum polikliniğinde Haziran-Ağustos 2017 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini, kadın doğum hastanesi, kadın doğum polikliniğine başvuran kadınlar oluşturmuştur. Örneklemi ise Haziran-Ağustos 2017 tarihlerinde, haftanın iki günü (Salı- Perşembe) polikliniğe başvuran gelişigüzel örneklem yöntemiyle seçilen 197 evli kadın oluşturmuştur.

Örnekleme alınma kriterleri

- Evli olmak
- İletişim problemi olmamak

Veri Toplanma Araçları: Çalışmada veri toplama aracı olarak, Tanıtıcı Bilgi Formu ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (ADIÖ) kullanılmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen bireylerin sosyodemografik özelliklerini belirleyici türde 12 soru içeren bir formudur.

Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (ADIÖ): Bu çalışmada kullanılan Ersanlı ve ark. geliştirdiği "Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği", 61 maddeden oluşmakta olup, 5'li likert tipi bir ölçme aracıdır. Bu derecelendirmede (5) Tamamen Katılıyorum, (4) Katılıyorum, (3) Kararsızım, (2) Katılmıyorum, (1) Kesinlikle Katılmıyorum şeklindedir. 61 maddenin 58 tanesi olumsuz ifadeler içerirken 3 madde (8., 21. ve 54. madde) olumlu ifade içermektedir. Değerlendirme sonucu ölçekten alınabilecek en düşük puan 61, en yüksek puan ise 305'dir. Puanın yüksekliği bireyin yüksek düzey-

de duygusal istismar algıladığını göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa kat sayısı 0,95'dir (6). Bu çalışma için Cronbach Alfa kat sayısı 0,96 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi: Verilerin istatistiksel analizi SPSS 23.0 istatistik paket programında yapılmıştır. Kolmogorov Smirnov Testi ile verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama değerleri ile birlikte iki ortalama arasındaki farkı belirlemek için bağımsız gruplarda t testi, üçten fazla grupları karşılaştırmak için One-Way ANOVA, Tukey HSD ileri analiz testi kullanılmıştır. İstatistiksel önemlilik düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Etik İlkeler: Ölçek kullanımı için araştırmacılar tarafından yazılı izin, SANKO Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul izni, Gaziantep Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliği'nden kurum izni ve katılımcılardan sözlü onam alınmıştır.

BULGULAR

Bireylerin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı Tablo 1' de gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların %21,3'ü 25-29 yaş grubunda, % 28,9'unun eğitim durumu ilköğretim düzeyinde, % 68'i herhangi bir işte çalışmamakta, % 21,3'ünün eşinin eğitim durumu ortaokul düzeyinde, %76,1'nini eşi çalışmakta, %51,8'nin geliri giderinden az, %72,1'i çekirdek ailede yaşamakta ve %49,7'sinin en uzun süreli yaşadığı yer il merkezidir. Kadınların %25,4'ü üç çocuğa sahip, %31,5'nin evlilik süresi 6-10 yıl arasında, % 48,2'si görücü usulü ile isteyerek evlenmiş ve %53,3'ünün ailede kararları eşi ve kendisi birlikte vermektedir.

Kadınların Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (ADIÖ) Puan Ortalaması Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Kadınların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Sosyodemografik Özellikler		ADİÖ $\bar{X} \pm SD$	Test ve Anlamlılık
Yaş	19 yaş ve altı	185,75 \pm 46,46	F=4,086 p=0,002
	20-24 yaş	151,47 \pm 35,13	
	25-29 yaş	150,09 \pm 33,81	
	30-34 yaş	142,73 \pm 36,55	
	35-39 yaş	142,72 \pm 34,99	
	40 yaş ve üzeri	159,10 \pm 37,28	
Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	164,80 \pm 23,39	F=5,562 P=0,000
	Okur-yazar	168,11 \pm 31,95	
	İlkokul mezunu	159,31 \pm 41,02	
	Ortaokul mezunu	149,97 \pm 39,58	
	Lise mezunu	143,55 \pm 30,30	
	Üniversite mezunu	122,86 \pm 28,99	
Çalışma Durumu	Çalışan	145,96 \pm 36,42	t=4,074
	Çalışmayan	170,40 \pm 34,07	p=0,000
Eşin Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	173,25 \pm 34,02	F=8,501 p=0,000
	Okur-yazar	169,53 \pm 28,75	
	İlkokul mezunu	157,41 \pm 40,31	
	Ortaokul mezunu	154,00 \pm 38,04	
	Lise mezunu	147,75 \pm 32,76	
	Üniversite mezunu	121,24 \pm 27,08	
Eşin Çalışma Durumu	Çalışan	146,96 \pm 36,42	t=-4,074
	Çalışmayan	170,40 \pm 34,07	p=0,000
Ailenin Ekonomik Durumu	Gelir giderden az	159,84 \pm 35,81	F=4,984 p=0,008
	Gelir gidere eşit	145,02 \pm 37,65	
	Gelir giderden çok	137,63 \pm 35,95	
Aile Tipi	Çekirdek Aile	145,97 \pm 33,39	t=-3,626
	Geniş Aile	166,81 \pm 42,61	p=0,000
En Uzun Süre Yaşanılan Yer	Köy	162,61 \pm 37,93	F=11,274 p=0,000
	İlçe	164,60 \pm 36,77	
	İl	139,75 \pm 33,55	
Çocuk Sayısı	0	149,56 \pm 37,62	F=0,147 p=0,964
	1	154,32 \pm 41,72	
	2	151,73 \pm 40,39	
	3	149,90 \pm 33,39	
	4 ve üzeri	154,50 \pm 35,06	

Evlilik Süresi	1 yıldan az	149,84±43,36	F=,059 p=0,981
	2-5 yıl	152,42±43,36	
	6-10 yıl	152,96±33,63	
	11 yıl ve üstü	150,88±33,44	
Evllenme Biçimi	Görücü usulü isteyerek	153,51±39,37	F=7,091 p=0,000
	Görücü usulü istemeyerek	164,06±30,42	
	Anlaşarak, isteyerek	137,33±33,24	
	Kaçarak	181,27±25,96	
Ailede Kararları Veren Kişi	Sadece eşi	168,45±28,43	F=8,790 p=0,000
	Sadece kendisi	140,30±36,50	
	Eşi ve kendisi birlikte	139,37±36,08	
	Eşi, kendisi ve aile büyükleri	169,39±28,59	
	Sadece aile büyükleri	171,71±62,75	

tir. Kadınların Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (ADIÖ) Puan Ortalaması 151,79 ± 37,28 olarak belirlenmiştir.

Kadınların sosyodemografik özelliklerine göre ADIÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 3'te gösterilmiştir.

Kadınların yaş gruplarına göre ADIÖ puan ortalamaları incelendiğinde, yaş grupları göre ADIÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (p<0,05). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD ileri analizinde 19 yaş ve altı grupta yer alan kadınların puan ortalamasının diğer yaş gruplarındaki kadınlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Kadınların eğitim durumlarına göre ADIÖ puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,05). Yapılan Tukey HSD ileri analizinde lise ve üniversite mezunu kadınların puan ortalamalarının diğer eğitim düzeyinde olan kadınlara göre daha düşük olduğu, eğitim düzeyi arttıkça ADIÖ puan ortalamasının düştüğü belirlenmiştir.

Kadınların çalışma durumu ile ADIÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0,05). Çalışmayan kadınların ADIÖ puan ortalamasının çalışan kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Kadınların eşlerinin eğitim durumlarına göre ADIÖ puan ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,05). Yapılan Tukey HSD ileri analizinde eşi lise ve üniversite mezunu olan kadınların puan ortalamalarının, daha alt eğitim düzeyindekilere göre daha düşük olduğu, eşlerin eğitim düzeyi düştükçe ADIÖ puan ortalamasının yükseldiği belirlenmiştir.

Kadınların eşlerinin çalışma durumuna göre ADIÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0,05). Eşi çalışmayan kadınların ADIÖ puan ortalamasının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ailenin gelir durumuna göre kadınların ADIÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0,05). Yapılan Tukey HSD ileri analizinde istatistiksel farkın geliri giderinden az olan kadınlardan kaynaklandığı belirlenmiştir. Geliri giderinden az olan kadınların ADIÖ puan ortalamasının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kadınların en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerine göre ADIÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Yapılan Tukey HSD ileri analizinde farkın il merkezinde yaşayan kadınlardan kaynaklandığı, köy ve ilçede yaşayan kadınların ADIÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kadınların evlenme biçimlerine göre ADİÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p < 0,05$). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Tukey HSD ileri analiz sonucuna göre anlaşarak-isteyerek evlenen kadınların ADİÖ puan ortalaması diğerlerine göre daha düşük olarak belirlenmiştir.

Kadınların ailede kararları veren kişilere göre ADİÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p < 0,05$). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Tukey HSD ileri analizde kararları eşi ve kendisi birlikte veren ve sadece kendisi veren kadınların ADİÖ puan ortalamaları diğer grupta yer alan kadınlara göre daha düşük olarak saptanmıştır.

Kadınların çocuk sayısı ve evlilik süresine göre ADİÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p > 0,05$).

TARTIŞMA

Bu çalışmada evli kadınların algıladıkları duygusal istismar ve etkilenen faktörler incelenmiştir. Elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

Kadınların Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (ADİÖ) puan ortalaması $151,79 \pm 37,28$ olarak belirlenmiştir. Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği değerlendirmesi ve ölçekten alınabilecek en yüksek puan göz önüne alındığında; kadınların duygusal istismar algısı orta düzeydedir. Şenol ve Yıldız (2013) çalışmalarında sözlü, cinsel, sosyal, ekonomik, duygusal ve fiziksel bütün şiddet şekillerini şiddet göstergesi olarak algıladıklarını söyleyenlerin araştırma grubu içindeki oranını %53,7 olarak ve sözlü şiddet şiddet göstergesi olarak değerlendirdiğini söyleyenlerin oranını ise %9,8 olarak belirlerken bu verilerin halkın genel olarak şiddete ve sözlü şiddete karşı algısının değiştiğinin bir göstergesi olarak görmektedirler (10). Hatunoğlu ve ark (2014) ülke genelinde evli kadınların % 44'ünün duygusal şiddet gördüğünü bildirmişlerdir (8). Naçar ve ark. (2009) kadınlarda en yaygın görülen şiddet türünün sözel şiddet (%32,4) olduğunu ve yaklaşık iki kadından birinin, kadına

yönelik şiddeti haklı gördüğünü ifade etmiştir (11). Özcan (2009) kadınların duygusal istismar algı puanını 223,27 olarak belirlemiştir (12). Carney and Barner (2012)'in çalışmasında kadınların % 40'ı erkeklerin ise %32'si duygusal istismara uğradıklarını ifade etmişlerdir (13). Karanis (2016) kadınların duygusal istismar algılama düzeylerini erkeklere göre daha yüksek bulmuştur (5). Murty ve arkadaşlarının (2003) 1633 yetişkin üzerinde yapmış oldukları çalışmada kadınlarda algılanan duygusal istismar düzeyi erkeklere oranla yüksek çıkmıştır (14). Vinayak and Safariolyaei (2017) de kadınların duygusal istismar algılarının erkeklerden daha yüksek olduğunu belirlemiştir (15).

Duygusal istismar, diğer istismar türlerini şemsiye gibi bir çatı altında toplayan bir olgudur. Tek başına var olduğu gibi fiziksel ve cinsel istismarın gerçekleştiği her yerde de bu istismar biçimlerine eşlik eder. Hatta bunların etkileri yok olduktan sonra bile duygusal istismarın etkileri devam edebilmektedir. Duygusal istismar bütün istismar türlerinin merkezinde yer alan ve ayırt edici bir problem olarak da görünmektedir (6).

Kadınların yaş gruplarına göre ADİÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p=0.00$). 19 yaş ve altı grupta yer alan kadınların puan ortalamasının diğer yaş gruplarındaki kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Karanis (2016) algılanan duygusal istismar düzeyi ile yaş arasında ilişki olduğunu duygusal istismar algılama düzeyinin 18-25 yaş arası grupta yer alanlarda diğerlerine göre (25-35 yaş, 35 ve üzeri) göre) daha yüksek olduğunu ifade etmiştir (5). Benzer şekilde Karakurt and Silver (2013) de yaş arttıkça algılanan duygusal istismarın azaldığını ifade etmiştir (16). On sekiz yaşından sonra evlenmiş kadınların % 42'si yaşamın herhangi bir döneminde duygusal şiddet/istismara maruz kalırken, bu oran 18 yaşından önce evlenmiş kadınlar için % 51 olarak karşımıza çıkmaktadır (7). Başka bir çalışma ise yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismar düzeylerinin yaşa göre farklılaşmadığını göstermektedir (12).

Kadınların eğitim durumlarına göre ADİÖ puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0.00$). Lise ve üniversi-

te mezunu kadınların puan ortalamalarının diğer eğitim düzeyinde olan kadınlara göre daha düşük olduğu, eğitim düzeyi artıkça ADİÖ puan ortalamasının düştüğü benzer şekilde çalışmayan kadınların ADİÖ puan ortalamasının çalışan kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hatunoğlu ve ark. (2014) lise ve üzeri eğitim almış kadınların % 37'sinin, hiç eğitim almayan ve ilköğretimi bitirmemiş kadınların ise %50'sinin duygusal istismara maruz kaldığını ifade etmiştir (8). Özcan'a (2009) göre eğitim seviyelerine göre bireylerin algıladıkları duygusal istismar düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe bireyin sahip olabileceği irrasyonel düşüncelerin yerinin rasyonel düşünceler alacağı varsayımından yola çıkıldığında lisans ve lisansüstü eğitim alan bireylerin algılanan duygusal istismar düzeylerinin düşük olması bireyin aldığı eğitim doğrultusunda benlik saygısının yüksek olduğu, problem çözme ve başa çıkma vb. stratejilerini kullanabilme olasılıklarının artabileceğini düşündürmektedir (12).

İstismarın önlenmesinde en önemli yolun kadınların, eğitim, iş fırsatları, yasal haklarını öğrenme yoluyla güçlendirilmesinin olduğu düşünülmektedir.

Ailenin gelir durumuna göre kadınların ADİÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında, geliri giderinden az olan kadınların ADİÖ puan ortalamasının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hatunoğlu ve ark. (2014) şiddet oluşumunda refah düzeyinin de önemli olduğunu, refah düzeyi düşük hanelerde yaşayan kadınların % 50'si şiddete maruz kalırken bu oranın yüksek refah düzeyinde % 29 da kaldığını ifade etmişlerdir (8). Çalışma sonucuna ters olarak Karanis (2016) üniversite öğrencilerinde algılanan duygusal istismar düzeyi ile gelir seviyesi arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu gelir düzeyi arttıkça algılanan istismar düzeyinin de arttığını ifade etmiştir (5).

Eşi lise ve üniversite mezunu olan kadınların algıladıkları istismar puan ortalamalarının, daha alt eğitim düzeyindekilere göre daha düşük olduğu, eşlerin eğitim düzeyi düştükçe ADİÖ puan ortalamasının yükseldiği ve eşi çalışmayan kadınların ADİÖ puan ortalamasının eşi çalışan kadınlara göre daha yüksek olarak belirlenmiştir. Kadınla-

rın en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerine göre ADİÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. İl merkezinde yaşayan kadınların ADİÖ puan ortalamasının köy ve ilçede yaşayan kadınlara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Naçar ve ark. (2009) göre sosyoekonomik düzeyi düşük olan sağlık ocağı bölgesinde yaşayan, gelir düzeyi düşük, eğitim düzeyi düşük, eşinin eğitim düzeyi düşük olan kadınlar şiddeti daha fazla oranda haklı görmekteler. Düşük sosyoekonomik düzeydeki bölgede yaşayan kadınlar 2,1 kat, eğitim düzeyi sekiz yıl ve altında olanlar 2,8 kat daha fazla kadına yönelik şiddeti haklı görmekteler (11).

Çalışma bulgularına göre aileye ve kadına yönelik birçok sosyodemografik özellik kadınların duygusal istismar algısını etkilemektedir. Kadınların algıladıkları duygusal istismar aslında yaşadıkları istismarın bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Nitekim yaygın olarak literatürde kadının yaşı, kadının eğitim durumu, eşinin eğitim durumu, kadının ve eşinin çalışma durumu gibi sosyoekonomik etmenlerin şiddet/istismar gibi sorunların oluşumunda rol oynadığı bildirilmektedir.

Çalışma bulgularına göre anlaşarak-isteyerek evlenen kadınların ADİÖ puan ortalaması diğerlerine göre daha düşük olarak belirlenmiştir. Ailede kararları eşi ve kendisi birlikte veren ve sadece kendisi veren kadınların ADİÖ puan ortalamaları diğer grupta yer alan kadınlara göre daha düşük olarak saptanmıştır. Bu durumda kadının aile içinde ve toplumda sahip olduğu statüsü ve kendisiyle ilgili karar verme becerisinin algıladığı istismar düzeyini etkilediği düşünülmektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak, Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği değerlendirmesi ve ölçekten alınabilecek en yüksek puan göz önüne alındığında; kadınların duygusal istismar algısı orta düzeydedir. Ayrıca aileye ve kadına yönelik birçok sosyodemografik özellik kadınların duygusal istismar algısını etkilemektedir.

Duygusal istismar, istismar türleri arasında en yaygın ve potansiyel olarak da en zararlı olan istis-

mar türüdür. Birçok uzman bütün istismar türlerinin altında duygusal istismarın da bulunduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda duygusal istismarın

içeriği, nedenleri, sonuçları ve risk faktörlerine ilişkin daha büyük örneklemlerle araştırmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Öztürk Ö, Öztürk Ö, Tapan B. The effects of violence against women upon women's and public health. *Health Care Academician Journal* 2016;3(4):139-44.
2. Domestic violence against women and girls. Available at: https://www.kriminoloji.com/Kadinlara_Kizlara_Yonelik_Aile_Lci_Siddet-UNICEF.pdf [cited: 15 September 2017].
3. Kılınçer AS, Tuzgöl Dost M. Perceived abuse in romantic relationships among university students. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 2014;5(42):160-72.
4. Özkan A, Demir Ü. Women abuse. *Atatürk University School of Nursing Journal* 2002;5(1):87-92.
5. Karanis A. University study of the relationship between the level of perceived emotional abuse by students assertiveness levels of (Unpublished Thesis). Institute of Social Sciences, Istanbul Aydın University, Istanbul, 2016.
6. Ersanlı K, Yılmaz M, Özcan K. Emotional abuse perceived scale (EAPS): study of validity and reliability. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty* 2013;32(1):147-64.
7. Research on domestic violence against women in Turkey. Available at: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf. [cited: 11 October 2017].
8. Hatunoğlu Y, Hatunoğlu A, Avcı MA. In Anatolia custom and honour bins on violence against women found in the evaluation of implementation sociological and psychological dimensions. *The Journal of Academic Social Science* 2014;2(5):440-50.
9. Güler N, Tel H, Özkan Tuncay F. The view of womans' to the violence experienced within the family. *Journal of the Faculty of Medicine Cumhuriyet University* 2005;27(2):51-6.
10. Şenol D, Yıldız S. Perception of violence towards women-women and men perspectives [in Turkish]. Ankara: Happy Children's Publications, 2013. p.5-97.
11. Naçar M, Baykan Z, Poyrazoğlu S, Çetinkaya F. Domestic violence against women in two primary health care centers in Kayseri. *TAF Preventive Medicine Bulletin* 2009;8(2):131-8.
12. Özcan K. Levels of adults' perceiving emotionalabuse (Unpublished Thesis). Institute of Social Sciences, Ondokuz Mayıs University, Samsun, 2009.
13. Carney MM, barner JB. Prevalence of partner abuse: rates of emotional abuse and control. *Partner Abuse* 2012;3(3):286-335.
14. Murty SA, Peek-Asa C, Zwerlin C, Stromquist AM, Burmeister LF, Merchant JA. Physical and emotional partner abuse reported by men and women in a rural community. *American Journal of Public Health* 2003;93(7):1073-5.
15. Vinayak S, Safariolyaei N. The effect of gender and age on intimate partner emotional abuse. *The International Journal of Indian Psychology* 2017;4(3):98,39-47.
16. Karakurt G, Silver KE. Emotional abuse in intimate relationships: The role of gender and age. *Violence Victims* 2013;28(5):804-21.